



LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

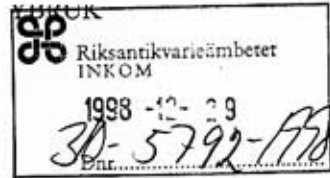
1:e antikvarie
Jan Karlsson
Tel: 018-17 52 18

Nytt telefonnr
fr.o.m. 1998-12-21:
Tel: 018-19 50 00
Fax: 018-19 52 01

BESLUT

1998-12-18

221-176-98



Byggnadsminnesförklaring av gruvlaven, sovrings- och anrikningsverket, gruvstugan och transportbandet vid Dannemora gruvor inom fastigheten Harvik 4:28, Dannemora socken, Östhammars kommun

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. gruvlaven, sovrings- och anrikningsverket, gruvstugan och transportbandet vid Dannemora gruvor för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter:

Skyddsområdet omfattar det med särskild linje avgränsade området på bilaga 2.

- Byggnaderna och transportbandet får inte rivras eller flyttas.
- Byggnaderna och transportbandet får inte till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
- I byggnaderna får ingrepp inte göras i stommar eller planlösningar.
- Byggnaderna och transportbandet skall underhållas så att de inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt och med sådant material att byggnadernas kulturhistoriska värden inte minskar.
- Skyddsområdet får inte ytterligare bebyggas. Ej heller får inom skyddsområdet vidtas sådana åtgärder så att områdets karaktär förvanskas.

Om särskilda skäl föreligger för ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skyddsföreskrifter, får Länsstyrelsen lämna tillstånd härtill.

Länsstyrelsen och länsmuseet lämnar råd och anvisningar rörande underhållet av byggnaden.

Länsstyrelsen i Uppsala län

Postadress: 751 86 Uppsala Besöksadress: Hamnesplanaden 3

Telefon: 018 - 17 50 00 Telefax: 018 -17 53 16 Postgiro 3 51 73-4 / 6 88 03-6

Enligt 3 kap 21 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. gäller detta beslut omedelbart, även om det överklagas.

Redogörelse för ärendet

Den 14 januari 1998 väckte Länsstyrelsen fråga om byggnadsminnesförklaring av gruvlaven, sovrings- och anrikningsverket, gruvstugan och transportbandet vid Dannemora gruvor.

Upplandsmuseet har under år 1998 genomfört en dokumentation. Länsstyrelsen har med utgångspunkt från museets arbete upprättat förslag till byggnadsminnesförklaring som remitterats till fastighetsägaren, Dannemora Gruvfastighets AB, Riksantikvarieämbetet, Upplandsmuseet, Östhammars kommun och Dannemora hembygdsförening för synpunkter.

Samtliga remissinstanser, förutom Dannemora hembygdsförening, som ej besvarat remissen, tillstyrker en byggnadsminnesförklaring. Riksantikvarieämbetet och Upplandsmuseet påtalar att ett skyddsområde kring byggnaderna bör ingå i byggnadsminnet.

Östhammars kommun ansluter sig till Dannemors Gruvfastighets AB:s yttrande i frågan. Dannemors Gruvfastighets AB anför i sitt svar, att det pågår industriell verksamhet i lokalerna, och att diskussion om ytterligare expansion av olika verksamheter pågår. För att säkerställa en utveckling i Dannemora är det viktigt att nuvarande verksamheter tillåts expandera samt att nya kan etableras inom de aktuella byggnaderna, samt i dess nära anslutning. Några exakta planer finns för närvarande inte, men önskemål har framförts om möjlighet att övertäcka del av transportbandet och inhägna delar av området i anslutning till laven.

Enligt Länsstyrelsen bör byggnadsminnesförklaringen inte medföra någon hämmande effekt på dessa planer. Om särskilda skäl för ändring av föreskrifterna finns, är Länsstyrelsen också beredd ge dispens på vissa villkor.

Motivering

Under första världskriget minskade efterfrågan på järnmalm. Brytningen i Dannemora minskade kraftigt för att helt upphöra efter en långvarig strejk år 1927. Produktionen återupptogs först år 1935. Två år senare ombildades Dannemora gruvintressenter till aktiebolag med Fagersta Bruks AB som störste ägare. År 1946 beslöts att ett nytt centralschakt skulle sänkas och att ett nytt sovrings- och anrikningsverk skulle uppföras.

Arbetet med det nya centralschaktet påbörjades i november 1946 på 300 meters djup. Ovan jord påbörjades schaktningsarbetena för den nya laven i oktober 1948. Sovringsverket började man bygga i maj 1953. Den 16 maj 1955 togs anläggningen i

1998-12-18

221-176-98

drift. Två år senare var även anrikningsverket och gruvstugan uppförda. Med den nya anläggningen kunde produktionen nära nog tredubblas.

Laven, sovrings- och anrikningsverket byggdes i armerad betong med utvändig isolering av putsad lättbetong. Ritningarna utfördes av Allm. Betongbyggnadsbyrån i Stockholm. Putsen består av en blandning av cement, expanderat glimmer och vatten.

Gruvlaven är 72 meter hög och innehåller hisschakt för två bergskipar förutom personhiss, f d vattenmagasin för Österbybruk och Dannemora samt mindre lokaler för reparationsarbeten mm.

Sammanbyggd med laven är sovringsverket, där malmen, sedan den passerat två grovkrossar under jord, bearbetades till olika fraktioner av styckemalm, mull och makadam. I verket fanns olika typer av kornkrossar, siktar och magnetseparatorer. I anrikningsverket bearbetades mullen till slutprodukten slig. Utrustningen bestod av stång- och kulkvarnar, magnetseparatorer och magnetfilter.

Malmen forslades sedan vidare via transportband till malmupplaget, där den lastades på järnvägsvagnar för transport till Hargshamn och utskeppning. Via en förbindelsegång över järnvägsspåret kommer man till gruvstugan som innehöll kontor, omklädningsrum och matsalar.

Efter nedläggningen av gruvan år 1992 har schaktet gjutits igen och gruvan fylls nu sakta med vatten. I sovringsverket har en del utrustning lämnats kvar, i övrigt har den rivits ut och skrotats.

Dannemora ingår i och utgör en väsentlig del av ett område av riksintresse för kulturmiljövården, K 21 Dannemora-Film. Detaljplan med varsamhetsbestämmelser finns över området.

Dannemora gruvfält har ett stort kulturhistoriskt värde och utgör ett centralt minnesmärke från århundradens bergshantering. Här finns byggnader, anläggningar och lämningar efter ett omfattande system av uppdamningar för kraftförsörjning till både gruvor och järnbruk.

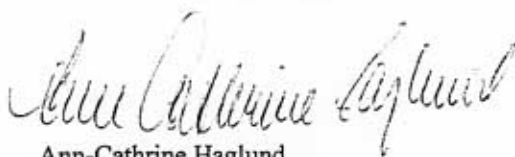
Anläggningen utgör gruvans främsta och viktigaste monument över den nya tidens gruvdrift. Den 72 meter höga gruvlaven med sin karaktäristiska silhuett syns vida omkring i landskapet och påminner om gruvans stora betydelse för bygden.

Detta beslut kan enligt 3 kap 19 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. överklagas hos Länsrätten i Uppsala län, se bilaga 3.

Detta beslut har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Haglund jämte ledamöterna Ingrid Andersson, Anders Ekström, Gunnar Hedberg, Lennart Hedquist, Gunnar Hofring, Leif Hällström, Mats O Karlsson, Lars-

Olov Lindell, Britt Pagard, Mats Sjöborg och tjänstgörande suppleanten Ingrid Burman.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit länsrådet Henricsson, länsantikvarie Eklund, länsarkitekt Lundgren, länsassessor Ljungqvist och förste antikvarie Karlsson, föredragande.



Ann-Cathrine Haglund



Jan Karlsson

Bilagor:

- Karta (1)
- Plan över skyddsområdet (2)
- Hur man överklagar (3)

Sändlista:

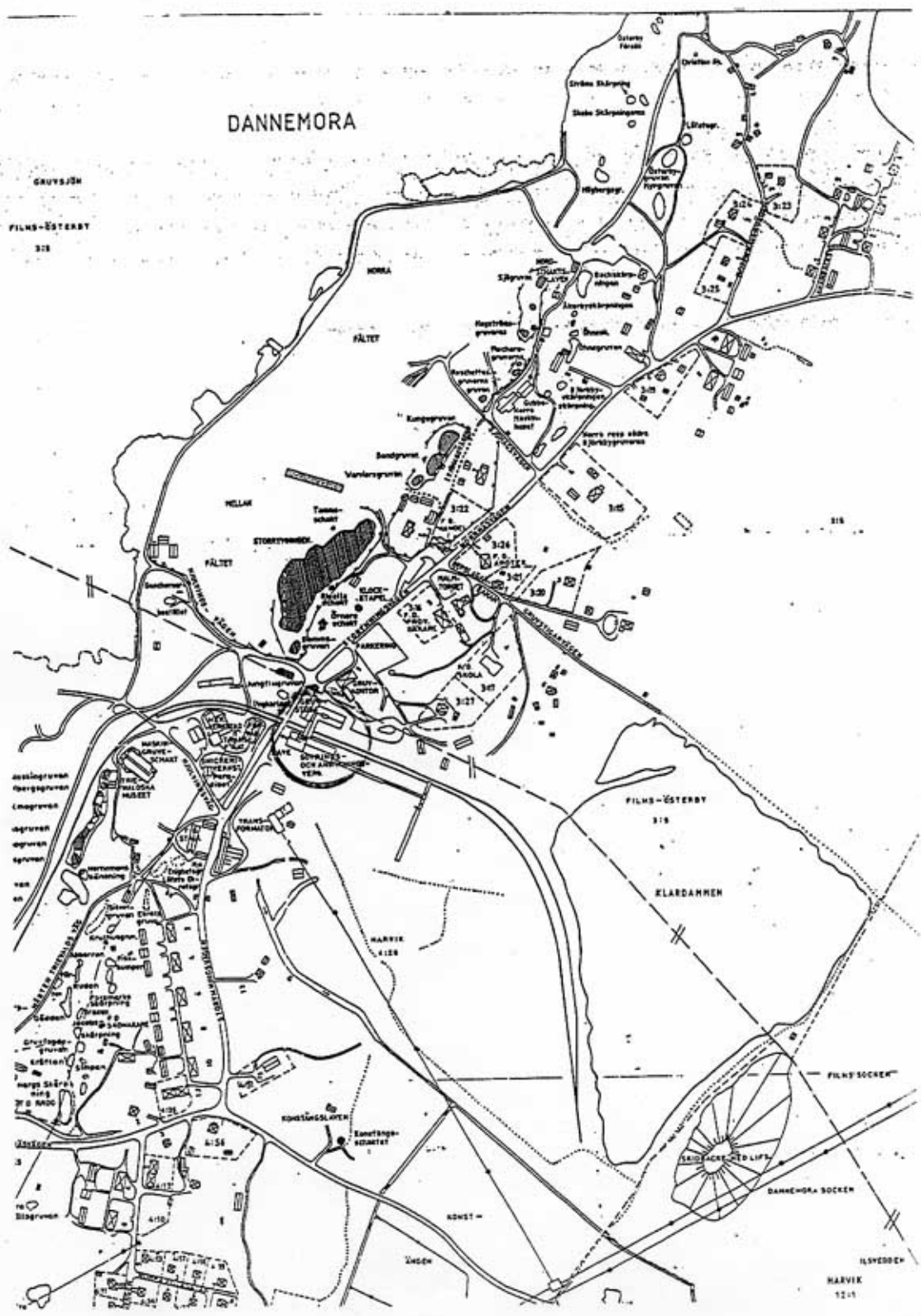
Riksantikvarieämbetet + DK

Kopia till:

- Landsantikvarien/länsmuseet
- Inskrivningsmyndigheten vid Uppsala tingsrätt
- Lantmätarerimyndigheten
- Östhammars kommun/kulturförvaltningen
- Östhammars kommun/stadsbyggnadskontoret
- planenheten

DANNEMORA

GAUYSJÖN
FILMS-ÖSTERBY
318



HÄRVEDEN
HÄRVIK
12-1

